

8 кл.

Лекція #13:

ЗВИЧАЇ ЛІТНЬОГО І ОСІННЬОГО ЦИКЛІВ

- ❖ Цикл свят які відбуваються в українському календарі літом та осінню досить обширний, та як і свята пов'язані із зимовим та весняним календаром часто походять із давніх, перед-християнських часів переплетані із християнськими святами і традиціями.
- ❖ Ці свята включають: Зелені Свята, Свято Косовиці, Івана Купала, Маковія, «Спаса,» обжинки, та кінчається на Свято Покрови.

ЗЕЛЕНІ СВЯТА

- ❖ В Україні три останні дні Зеленого Тижня (тижня перед Трійцею) та три перші дні Троїцького Тижня (після Трійці) називаємо «Зелені Свята.»
- ❖ Ці свята теж називаємо «Зіслання св. Диха,» «День Святóї Трійці» або лиш «Трійця.»
- ❖ Свята Трійця відмічається через 50 днів після Воскресіння Христа. Тому свято також називають «П'ятидесятницею.»

- ❖ *Зелені свята* мають християнську і язичницьку традицію.
- ❖ *Зелені свята* вшановують сотворення всесвіту — цього дня, Господь сотворив Землю і засіяв її зеленню.
- ❖ Із цими днями, люди розпочинали сонячний літній цикл свят, тобто, Зелені Свята базувалися на традиціях сонячного циклу.
- ❖ В додатку, окрім культу Сонця і культу померлих предків, в основі Зелених свят лежав культ дерева і квітів.

- ❖ Традиція прикрашати хату (і церкву) зеленими гілками, пахучими травами і квітами сягає тисячі років до християнства, і пов'язана із давнім культом і святом дерева.

- ❖ В суботу напередодні свята Трійці, (що називалася клечаною суботою), хату, подвір'я та господарські будівлі прикрашали клечанням — зеленими гілками дерев.
- ❖ Гілки встромляли в стріху, на воротах, біля вікон, за ікони.
- ❖ Підлогу або долівку в хаті встеляли запашними травами: осокою (reed grass), любистком (lovage), м'ятою (mint), пижмою (musk), ласкавцями (Bupleurum), лепехою (sweet flag or calamus)...та іншими.

❖ Ці прикраси мали охоронити хату та її жителів від злого, і теж вітали прихід літа, як і заохочували добрий урожай.

Plebanówka. Dekoracja domu na Zielone Święta. 1924r.

- ❖ На Зелені свята, як і після Великодня, провідували померлих родичів, могили яких обсипали клечаним зіллям та травами.
- ❖ На кладовищі влаштовували панахиди та спільні поминальні трапези.
- ❖ Вранці одружені чоловіки і жінки брали їжу та напої і йшли на могили поминати померлих родичів.
- ❖ На гробах, могилах, та гробах розкладалася їжа.
- ❖ Особливо шанували при цьому старців, які находилися поблизу.

❖ Ця традиція збереглася до наших днів, і поширилася щоб у цю неділю ми на цвинтарях теж вшановували пам'ять героїв України.

➤ Срілецькі
могили,
Личаківський
цвинтар, м.
Львів.

- ❖ Зелені Свята, теж довершення Русального тижня.
- ❖ В тижні перед та після Зелених свят, за прадавнім звичаєм русалки та мавки виходили на волю, та могли знову рибирати людську форму.
- ❖ З тих причин, дівчата ішли групою в поле і ліс, несли там їду для русалок, їли, співали та плели вінки на молоденських берізках.
- ❖ Опісля, ці вінки зрізували і увечорі, пускали на воду, щоб побачити свою долю.

❖ На Зелені Свята, молодь займалася іграми, співами, хороводами, ватрами, ворожіннями...

❖ Часто із співами водили «тополю,» (дівчину вдягнуту як дерево), по селі, і вона бажала усім добро, щастя та врожаю.

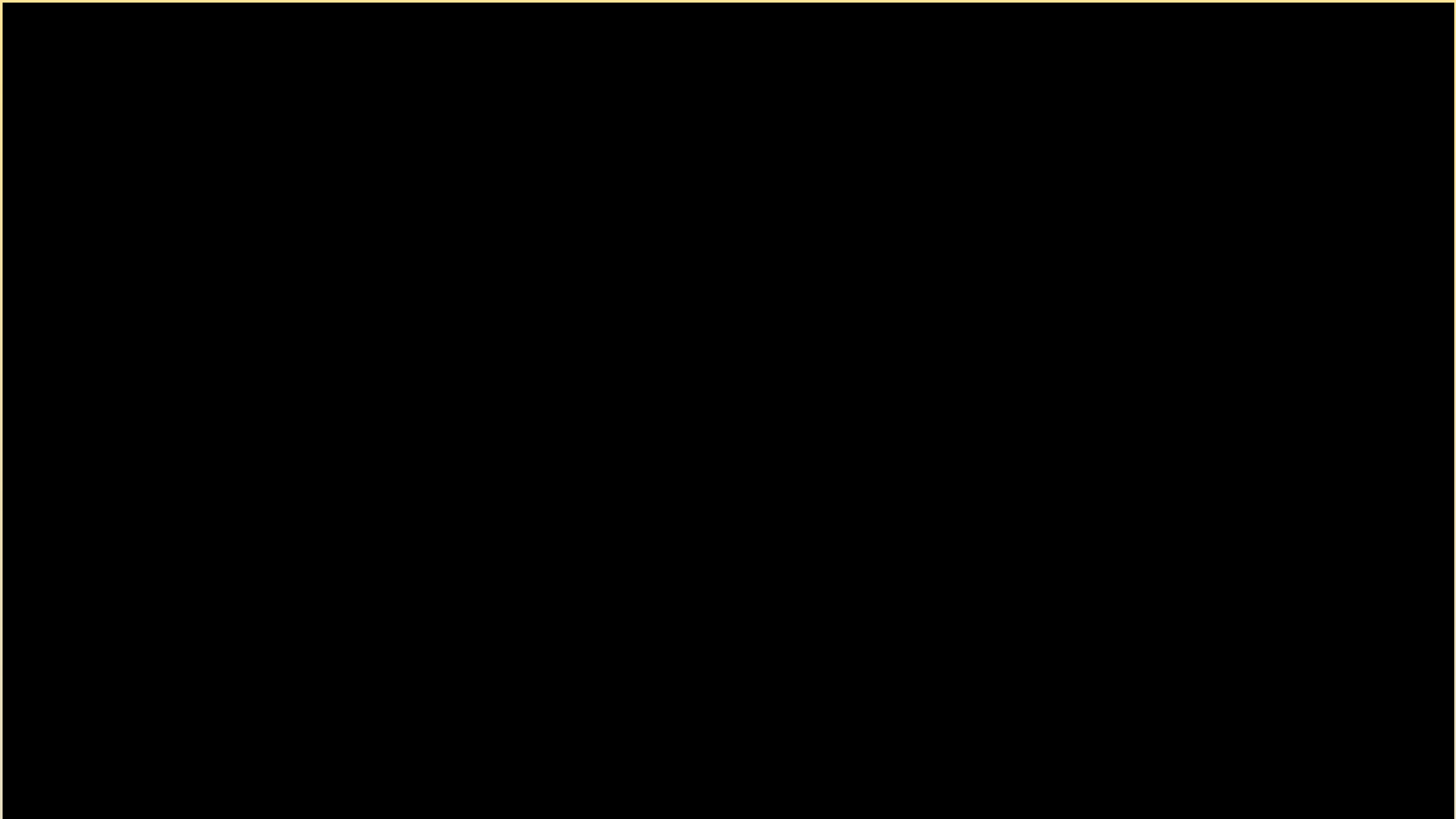
❖ За це всіх частували харчем, грішми і гостинцями.

❖ Як зазичай в українських традиціях, Зелені Свята і Русальний Тиждень мають цілий ряд пісень, які співається лиш на це свято.

ІВАНА КУПАЛА

- ❖ Свято Івана Купала, або Купала, це стародавнє свято яке святкує ніч сонцестояння (summer solstice), коли ніч найкоротша а день найдовший.
- ❖ Люди вірили, що купальська ніч чарівна – магічна, що рослини й дерева розмовляють, що вода, роса і вогонь набирають чудодійної сили.
- ❖ З давніх-давен день Івана Купала був пов'язаний з різними ритуалами, обрядами, традиціями і повір'ями.

-
- ❖ Як завжди в українських традиціях, Купала має цілий ряд пісень, які співається лиш на це свято.

- ❖ Івана Купала вважається днем молоді та кохання.
- ❖ Згідно з легендою, в цю ніч грали весілля Купала та Марени, що символізувало поєднання двох стихій - води і вогню, чоловічого і жіночого.
- ❖ Тому дівчата прибирають «Марену» хлопці «Купала» - опудала (effigies) або прибрані деревце/гілку які символізують Марену (богиню зими, води, русалок) і Купайла (бог літнього сонцевороту, вогню, покровитель шлюбу, кохання, продовження роду).

- ❖ Зранку дівчата спершу купаються в річці, чи вмиваються росою, а опісля плетуть вінки із квітів, трав та зілля.

❖ Коли стемніє вбирають вінки на голову.

- ❖ Будують Марену із соломи чи гілки, прикрашують квітами, намистом і стрічками.

- ❖ Ідуть на поляну коло річки, де проводять купальські обряди, виводять довкола Марени хороводи, співають купальські пісні.

- Опісля із піснями, несуть Марену на річку де її топлять у воді.

- Над вечір, з купальськими піснями, дівчата пускають вінки на воду, щоб впізнати майбутнє – любов, коханого.

- ❖ Якщо вінок попливе добре, дівчина вийде скоро заміж, або знайде коханого парубка.
- ❖ Вважалося, що якщо вінок одразу ж йшов на дно, то, на жаль, коханий розлюбив дівчину.

- ❖ Якщо вінок закрутиться, дівчина ще дівуватиме.
- ❖ На якому березі пристане вінок, з тієї сторони прибуде коханий.

- ❖ Хлопці залазять у воду, або човном пливуть щоб впіймати вінок – своє щастя.
- ❖ Хлопець має право поцілувати дівчину, якої вінок виловить.

- ❖ Коли стемніє, хлопці запалюють вогнище – ватру, через яку перескакують спершу самі, а потім із дівчиною/коханою.
- ❖ Це робиться щоб купальське полум'я очистило молодих від злого, та надало сили.

❖ На ватру кидали опудало Купайла.

- ❖ В деяких частинах України запалюють колеса із соломи та котять їх у річку.
- ❖ Це символ сонця, вогню, життя.

- ❖ Із святом Купала, теж тісло пов'язане вірування що в цю ніч цвіте папороть (fern).
- ❖ За легендою, опівночі цвіте на одну муть ця рослина, і якщо в тому моменті хтось зірве цю квітку, матиме скарби на решту життя.

- ❖ Лиш найхоробріший, та найбільш кмітливий, найсильніший духом, найбільш ідейний може знайти і зірвати квітку.

- ❖ Проте, квітку охороняє уся нечисть лісу, і зірвати її не допускає нікому з людей.
- ❖ Різні легенди існують про цвіт папороті по всій Україні.

ПІДГОТОВИВ МГС. АНДРІЙ ПЕРЕКЛІТА

ШКОЛА УКРАЇНОЗНАВСТВА
ТОВАРИСТВА
“РІДНА ШКОЛА”
В ДЕТРОЙТІ

2017 - ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ